

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRIỆU THỊ HIỆP

**ĐẶC ĐIỂM TRUYỆN NGẮN
NGUYỄN THỊ THU HUỆ**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC

Thái Nguyên - 2014

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRIỆU THỊ HIỆP

**ĐẶC ĐIỂM TRUYỆN NGẮN
NGUYỄN THỊ THU HUỆ**

Chuyên ngành: Văn Học Việt Nam

Mã số: 60.22.01.21

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS. NGUYỄN BÍCH THU

Thái Nguyên - 2014

LỜI CẢM ƠN

Luận văn đã được hoàn thành tại khoa Ngữ văn, trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên.

Với tình cảm chân thành nhất, em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới PGS.TS. Nguyễn Bích Thu người đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ và tạo mọi điều kiện thuận lợi để em hoàn thành luận văn.

Em xin chân thành cảm ơn các thầy giáo, cô giáo trong Ban Giám hiệu, khoa Sư phạm, khoa Ngữ văn – trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên đã tạo mọi điều kiện thuận lợi cho em trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu thực hiện đề tài.

Nhân đây, tôi cũng xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè đã động viên, ủng hộ, giúp đỡ và tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, tháng 06 năm 2014

Tác giả

Triệu Thị Hiệp

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn của PGS.TS. Nguyễn Bích Thu, kết quả nêu trong luận văn này là hoàn toàn trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả

Triệu Thị Hiệp

MỤC LỤC

Trang

Trang phụ bìa	
Lời cảm ơn	
Lời cam đoan	
Mục lục	i
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
2.1. Những ý kiến nhận xét về thể loại truyện ngắn	2
2.2. Những ý kiến bàn về truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	6
3.1. Đối tượng nghiên cứu	6
3.2. Phạm vi nghiên cứu	6
4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	7
4.1. Mục đích nghiên cứu:	7
4.2. Nhiệm vụ nghiên cứu:.....	7
5. Phương pháp nghiên cứu	7
6. Đóng góp của luận văn	7
7. Cấu trúc của luận văn.....	8
NỘI DUNG	9
Chương 1. TRUYỆN NGẮN NGUYỄN THỊ THU HUỆ TRONG BỐI CẢNH...9	9
CỦA TRUYỆN NGẮN NỮ VIỆT NAM ĐƯƠNG ĐẠI.....9	9
1.1. Một số vấn đề lý thuyết về truyện ngắn.....	9
1.1.1. Giới thuyết về truyện ngắn	9
1.1.2. Truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ trong dòng chảy của truyện ngắn nữ đương đại	11
1.2. Khái quát về truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ	13
1.2.1. Cuộc đời và sự nghiệp sáng tác	13
1.2.1.1. Cuộc đời.....	13

1.2.1.2. Sự nghiệp sáng tác	14
1.2.2. Đề tài và chủ đề	18
1.2.2.1. Đề tài tình yêu.....	18
1.2.2.2. Đề tài hôn nhân, gia đình.....	20
1.2.2.3. Đề tài đô thị, văn hóa đô thị.....	21
1.2.3. Một số phương diện nổi bật trong truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ	23
Chương 2. CUỘC SỐNG VÀ CON NGƯỜI TRONG TRUYỆN NGẮN	29
NGUYỄN THỊ THU HUỆ	29
2.1. Cái nhìn đa chiều về cuộc sống trong truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ	29
2.1.1. Phát hiện những thói tật xấu xa	29
2.1.2. Khát vọng về một cuộc sống tốt đẹp	34
2.2. Cái nhìn đa diện về con người trong truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ	36
2.2.1. Con người tự ý thức	37
2.2.2. Con người với sự trải nghiệm nỗi đau	41
2.2.3. Con người với đời sống tâm linh, vô thức.....	50
Chương 3. NGHỆ THUẬT THỂ HIỆN TRONG TRUYỆN NGẮN	56
NGUYỄN THỊ THU HUỆ	56
3.1. Nghệ thuật xây dựng nhân vật	56
3.1.1. Nghệ thuật miêu tả ngoại hình nhân vật	56
3.1.2. Nghệ thuật khắc họa tâm lý nhân vật.....	58
3.2. Nghệ thuật xây dựng cốt truyện.....	60
3.2.1. Cốt truyện tâm lý	60
3.2.2. Cốt truyện kỳ ảo.....	62
3.3. Không – thời gian nghệ thuật trong truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ	64
3.3.1. Không – thời gian đô thị với những mảnh vỡ rời rạc không liền mạch	65
3.3.2. Không – thời gian tâm trạng	69
3.4. Ngôn ngữ	72
3.4.1. Ngôn ngữ người kể chuyện.....	72
3.4.1.1. Ngôn ngữ sắc sảo, bạo liệt.....	72
3.4.1.2. Ngôn ngữ đậm thắm dịu dàng	74
3.4.2. Ngôn ngữ nhân vật.....	76

3.4.2.1. Khai thác triết đề ngôn ngữ độc thoại nội tâm.....	76
3.4.2.2. Xây dựng ngôn ngữ đối thoại trong độc thoại.....	79
3.4.2.3. Ngôn ngữ đối thoại đậm chất dung tục đời thường.....	80
3.5. Giọng điệu.....	81
3.5.1. Giọng khinh bạc xót xa.....	82
3.5.2. Giọng mỉa mai, châm biếm.....	84
3.5.3. Giọng phân tích, chiêm nghiệm, triết lý.....	86
KẾT LUẬN.....	89
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	91

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Nguyễn Thị Thu Huệ là cây bút không còn xa lạ với những ai yêu thích văn chương, đặc biệt là văn chương sau đổi mới. Sau năm năm vắng bóng trên văn đàn, tưởng chừng nhà văn đã “buông phím gác bút” để tập trung vào truyền thông và điện ảnh. Thì bất ngờ chị trở lại văn đàn với *Thành phố đi vắng*, tập truyện ngắn gồm mười bốn truyện được Nhà xuất bản Trẻ xuất bản năm 2012. Chúng ta mới hay sức sống văn chương trong chị vẫn còn đầy tràn cùng với bao điểm nhìn mới khác.

Có thể nói, từ sau đổi mới 1986, văn học Việt Nam đã đạt được những thành công trên nhiều lĩnh vực, thể loại, đặc biệt là truyện ngắn. Bên cạnh những cây bút kỳ cựu như: Nguyễn Khải, Nguyễn Minh Châu, Ma Văn Kháng, nối tiếp Nguyễn Huy Thiệp,...là sự xuất hiện của lớp nhà văn trẻ với lối viết hoàn toàn mới mẻ, tràn đầy tâm huyết đã thổi vào nền văn học nước nhà một luồng sinh khí mới, với những tên tuổi như: Phan Thị Vàng Anh, Y Ban, Võ Thị Xuân Hà, Võ Thị Hảo, Đỗ Bích Thúy,...hòa chung vào dòng chảy đó là Nguyễn Thị Thu Huệ với tư cách là một nhà văn nữ có cá tính độc đáo và cách viết mới lạ.

1.2. Nhà văn Nguyễn Thị Thu Huệ là một gương mặt tiêu biểu của văn xuôi nữ sau đổi mới. Ngay từ những truyện ngắn đầu tiên chị đã nhanh chóng xác lập được vị trí của mình trên văn đàn. Không thuộc số những nhà văn viết khỏe, Thu Huệ chỉ viết khi câu chuyện đã đầy ắp trong tim óc cần hiện diện ra thành câu chữ, và khi đó chị viết như “lên đồng”, ý tưởng tuôn trào như không kịp nghĩ. Tuy vậy, hơn hai mươi năm cầm bút, Nguyễn Thị Thu Huệ cũng đã sở hữu bảy tập truyện ngắn được dư luận chú ý: *Cát đọi* (1992), *Hậu thiên đường* (1994), *Phù thủy* (1997), *21 truyện ngắn* (2001), *Nào ta cùng lãng quên* (2003), *37 truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ* (2010) và gần đây nhất là *Thành phố đi vắng* (2012). Chị cũng là nữ nhà văn gặt hái được nhiều thành công và đã nhận được rất nhiều giải thưởng có uy tín: đạt giải nhì cuộc thi truyện ngắn của Hội văn học nghệ thuật Hà Nội (1986); giải nhì cuộc thi truyện ngắn Tác phẩm tuổi xanh báo *Tiền phong* (1993); giải nhất cuộc thi truyện ngắn Nxb Hà Nội (1994), cùng năm đó chị cũng đạt giải nhất cuộc thi truyện ngắn do Tạp chí Văn nghệ *Quân đội* tổ chức và nhận tặng thưởng *Hội Nhà văn* với tác phẩm *Hậu Số hóa bởi Trung tâm Học liệu*

thiên đường. Năm 2012, chị được nhận giải thưởng của *Hội Nhà văn* dành cho tập truyện ngắn *Thành phố đi vắng*.

Với những tập truyện đặc sắc của mình, nhà văn Nguyễn Thị Thu Huệ đã góp phần cách tân nền văn xuôi đương đại Việt Nam. Truyện ngắn của chị có khả năng phản ánh các vấn đề gay gắt, nóng bỏng của xã hội hiện đại, đặc biệt có khả năng khai thác chiều sâu những góc khuất “thế giới bên trong” con người. Để làm được điều này, nhà văn phải có quan niệm mới mẻ về hiện thực cuộc sống và con người, cũng như có sự táo bạo trong cách viết, cách xử lý vấn đề. Đây là những yếu tố quyết định làm nên những đặc sắc về nội dung và nghệ thuật trong truyện ngắn của Nguyễn Thị Thu Huệ.

1.3. Nghiên cứu truyện ngắn của Nguyễn Thị Thu Huệ lâu nay đã có một vài chuyên luận, nhưng đi sâu tìm hiểu truyện ngắn của cây bút tài hoa này nhằm nhận diện đặc trưng nghệ thuật vẫn còn những khoảng trống. Chính vì vậy, chúng tôi đã lựa chọn *Đặc điểm truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ* làm đối tượng nghiên cứu, với mong muốn góp một cách nhìn khẳng định những thành tựu của truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ và vị trí của chị trong đời sống thể loại nói riêng và đời sống văn học đương đại Việt Nam nói chung.

2. Lịch sử vấn đề

2.1. Những ý kiến nhận xét về thể loại truyện ngắn

Trong cuộc sống hiện đại đầy sôi động, gấp gáp, khi mà thời gian được coi là “vàng”, thì truyện ngắn là một trong các thể loại đi đầu trong việc tiếp cận và phản ánh hiện thực cuộc sống một cách nhanh nhẹn, sắc bén. Với dung lượng nhỏ, gọn, hàm súc, truyền dẫn thông tin nhanh, truyện ngắn đã phù hợp với sự kiên nhẫn có hạn của người đọc khi mà con người ngày càng bị dồn ép về mặt thời gian. Với những thế mạnh đó truyện ngắn luôn được người đọc đón nhận một cách hào hứng và cũng thu hút được sự quan tâm của giới lý luận phê bình.

Nhà nghiên cứu Bùi Việt Thắng (1986) đã nhận định: *“Truyện ngắn như một “trình sát viên” đã trườn tới, đột vào các ngõ ngách sâu nhất của đời sống để khám phá và phát hiện...Giống như loại kính hiển vi có độ phóng cực mạnh, truyện ngắn giúp chúng ta nhìn sâu hơn và thấy rõ ràng hơn cuộc sống của con người trong*

những biểu hiện phong phú và phức tạp nhất của tư tưởng, tình cảm và tâm lý” [40-10]. Còn nhà văn Nguyễn Ngọc (1991) thì nhận xét: “Theo tôi, trong đại trà, có thể hiện nay truyện ngắn đang vượt qua tiểu thuyết. Nó sớm đạt tính khái quát xã hội cao hơn. Nó đi thẳng vào những vấn đề thân phận con người, thế giới bên trong của con người, ý nghĩa nhân sinh lẽ sống con người ở đời sâu và sắc hơn. Tức là có vẻ như nghịch lý, nó lại có tính tiểu thuyết cao hơn những cuốn sách dày cộp có ghi rõ trên bìa là tiểu thuyết hẳn hoi” [30-12].

Tác giả Bích Thu (1996) trong một bài viết đã ghi nhận: “truyện ngắn từ sau 1975, nhất là trong thời kì đổi mới dường như lúc nào cũng đáp ứng được tâm lý thị hiếu của độc giả không chỉ bởi sự nhỏ, gọn của hình thức mà còn do sự chuyển tải nhanh nhậy những vấn đề bức xúc của đời sống xã hội hôm nay” [45-32]. Ở bài viết này, tác giả còn đưa ra nhận định “Với đặc trưng cơ bản của thể loại, truyện ngắn đã tạo cơ sở cho sự thay đổi quan niệm nghệ thuật về con người... Văn học sau 1975, nhất là ở truyện ngắn đã đề cập đến vị trí và giá trị của con người cá nhân” [45-34]. Tác giả chỉ ra “trên địa hạt truyện ngắn, nhà văn đã khắc họa chân dung những con người vừa đẹp đẽ, cao thượng, vừa đời thường, trần thế, luôn khao khát cái đẹp và hướng tới cái thiện. Đó chính là nét nổi bật mang đậm ý nghĩa nhân văn khi nhìn nhận con người, tạo nên tiếng nói đa thanh trong truyện ngắn hôm nay” [45-35].

Nhà nghiên cứu Vũ Tuấn Anh (1996) nhận định: “không phải ngẫu nhiên mà truyện ngắn “lên ngôi”, trở thành mũi nhọn của văn xuôi hiện nay. Sự hàm súc cô đọng, sự khai thác theo chiều sâu số phận và nội tâm con người, tính tập trung của chủ đề và triết lý, những gợi mở... tạo cho truyện ngắn hiện nay một chất lượng mới vượt ra ngoài cái khung chật hẹp của thể loại” [1-31].

Tóm lại: Qua các ý kiến nhận xét, đánh giá của các nhà nghiên cứu về thể loại “nhỏ” này đã cho thấy những đặc trưng và khả năng của thể loại trong việc khai thác số phận cá nhân, cũng như phản ánh những vấn đề của đời sống, của con người được nhìn nhận mang tính khái quát triết lý xã hội cao. Những ý kiến đó thực sự là những tư liệu quý, những định hướng ban đầu, giúp chúng tôi trong việc tiếp cận và triển khai đề tài.

2.2. Những ý kiến bàn về truyện ngắn Nguyễn Thị Thu Huệ

Đến với truyện ngắn của Nguyễn Thị Thu Huệ người đọc sẽ bắt gặp những đề tài, những ý tưởng, những cách viết khá táo bạo và mới mẻ, cũng như thấy ở nữ nhà

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu <http://www.lrc-tnu.edu.vn/>